

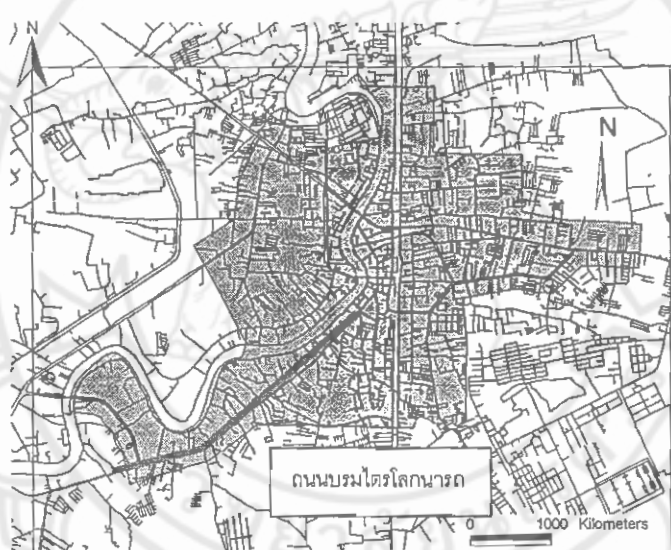
บทที่ 3

วิธีการดำเนินการทดลอง

3.1 การเก็บตัวอย่างฝุ่น PM10

3.1.1 จุดเก็บตัวอย่างฝุ่น PM10

ลักษณะที่ตั้งของบริเวณจุดเก็บตัวอย่างริมถนนบรมไตรโลกนารดดังแสดงในรูปที่ 3.1

รูปที่ 3.1 แผนที่แสดงจุดเก็บตัวอย่างบริเวณบรมไตรโลกนารด

1. จุดเก็บตัวอย่างฝุ่น PM ในอากาศริมถนน

ตรงข้ามโรงแรมน้ำเงิน (รูปที่ 3.2) บริเวณริมถนนบรมไตรโลกนารดย่านชุมชน และมีโรงเรียน ธนาคาร ห้างสรรพสินค้า สถานบันเทิง และเก็บตัวอย่างฝุ่น PM10 ตั้งอยู่บริเวณด้านหน้าบ้าน อยู่ห่างจากถนนประมาณไม่เกิน 2 เมตร ระดับความสูงของการเก็บตัวอย่างอยู่ในระดับ 0.10 เมตรจากพื้นถนนเป็นจุดเก็บตัวอย่างที่มีการจราจรระดับปานกลาง โดยช่วงเวลา 7.30 - 9.00 น.,

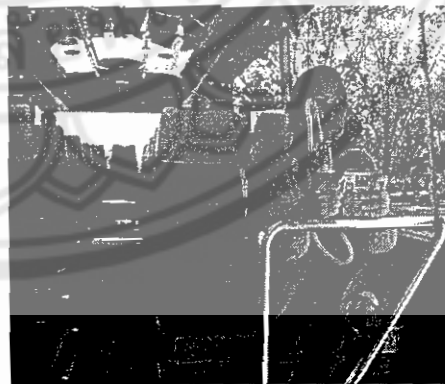
15.00 – 17.00 น. และมีการจราจรเพิ่มในช่วงเวลา 21.30 – 11.00 น. เพื่อมาเที่ยวสถานบันเทิง จาก การสำรวจปริมาณรถยนต์พบว่ามียี่ปริมาณ 8,500 คันในช่วง 7.00 -19.00 น. (วิทยาลัยเทคนิค พิษณุโลก, 2544)

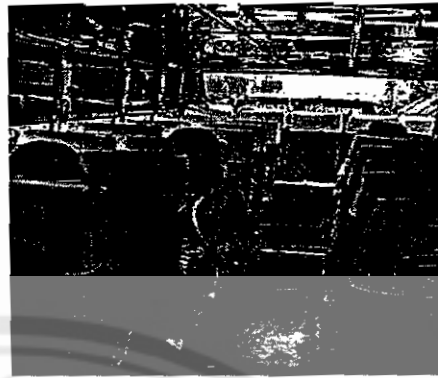
รูปที่ 3.2 จุดเก็บตัวอย่างบริเวณริมถนนบรมไตรโลกนารถ

2. การเก็บตัวอย่างฝุ่น PM10 จากคนใช้ถนน

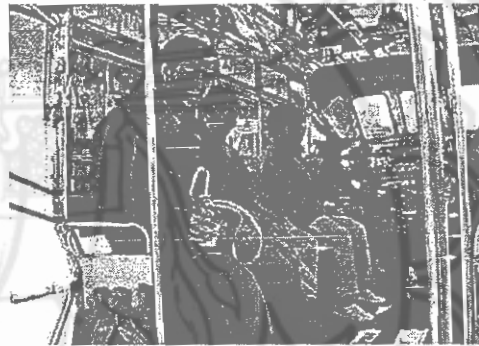
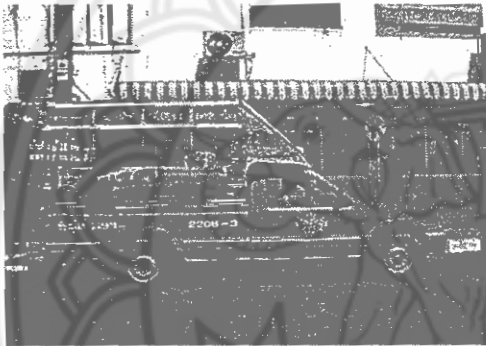
เป็นการเก็บตัวอย่างจากคนใช้ถนน จากรถประจำทางปรับอากาศและไม่ปรับอากาศ รถสองแถว รถส่วนตัว รถจักรยานยนต์และคนเดินถนน

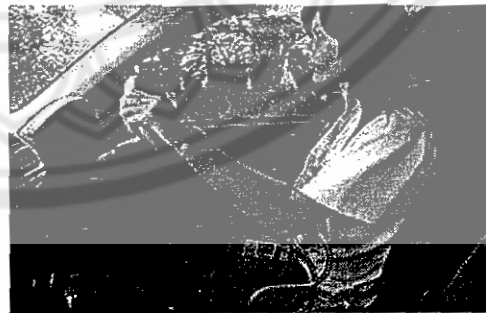
ก. รถประจำทางปรับอากาศ

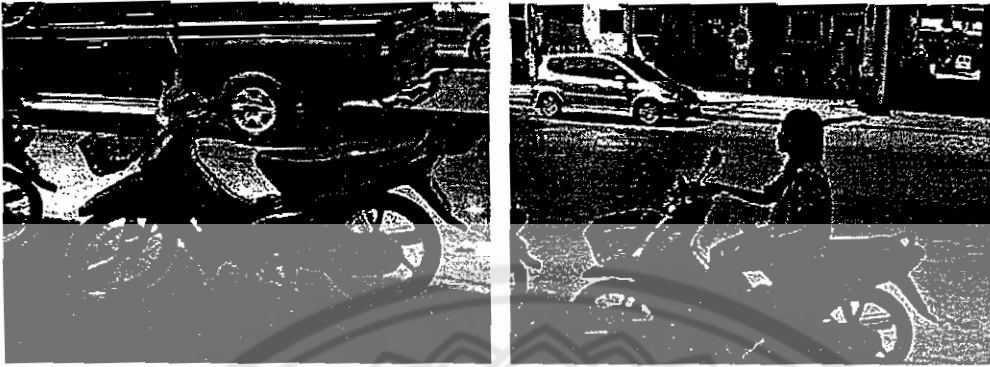
ข. รถประจำทางไม่ปรับอากาศ

ค. รถสองแถว

ง. รถส่วนบุคคล

จ. รถจักรยานยนต์

ข. คนเดินถนน

รูปที่ 3.3 การเก็บตัวอย่างฝุ่น PM10 จากคนใช้ถนน

3.1.2.ช่วงเวลาในการเก็บตัวอย่าง

เปิดภาคเรียน วันธรรมดา จันทร์ – ศุกร์ โดยเก็บ 24 ชั่วโมง สำหรับเครื่อง High Volume และ สำหรับเครื่อง Personal air sampler ใช้ในการเก็บตัวอย่างการเดินทางเข้าเมืองบนถนนบรมไตรโลกนาถ ในช่วงเช้า 7.00 น. ถึง 9.00 น. และกลับออกนอกเมืองในช่วงเย็น 17.00 น. ถึง 18.00 น.

3.1.3 วิธีการเก็บตัวอย่างฝุ่น PM10 ในอากาศริมถนน

เก็บตัวอย่างฝุ่น PM10 บริเวณริมถนน การเตรียมกระดาษกรองใช้เป็นกระดาษใยแก้ว (Glass fiber Filter) ขนาด 20.3 x 25.4 ตารางเซนติเมตร (8 x 10 นิ้ว) จำนวน 1 แผ่น ต่อ ครั้ง เก็บตัวอย่างอากาศด้วยวิธี High Volume โดยใส่ในตู้ดูดความชื้น (Desiccators Cabinet) ที่ความชื้นระหว่าง 0 – 50 % โดยมีซิลิกาเจล เป็นสาร ดูดความชื้น เป็นเวลาอย่างน้อย 24 ชั่วโมง นำมาชั่งด้วยเครื่องชั่งละเอียด สำหรับชั่งกระดาษกรองที่ให้ค่าความคลาดเคลื่อนได้ระหว่าง ± 0.0005 กรัม เก็บตัวอย่าง PM10 ริมถนนโดยเครื่อง High Volume Air Sampler เป็นเวลา 24 ชั่วโมง อัตราการไหลของอากาศ 1.1 - 1.7 ลบ.ม.ต่อนาทีบันทึกเวลาและอัตราการไหลของอากาศขณะเก็บตัวอย่าง ควรทำการปรับเทียบอัตราการไหลของอากาศทุก 6 เดือน โดย Flow calibrator และใช้กระดาษกรอง Glass fibre filter ขนาด ติดตั้งกระดาษกรอง ต่อเข้ากับหัวเก็บฝุ่นละออง เก็บฝุ่นละออง PM10

เครื่องมือและอุปกรณ์

เครื่องเก็บตัวอย่างฝุ่นละอองในบรรยากาศที่มีขนาดไม่เกิน 10 ไมครอน (PM 10) High Volume Air Sampler ซึ่งประกอบด้วย รูป 3.4

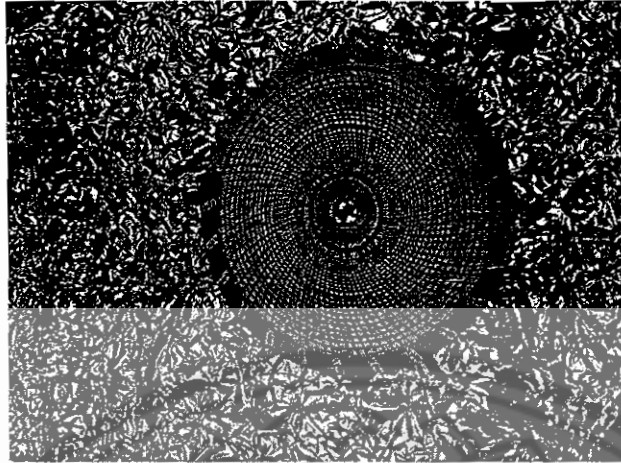
- หัวตัดฝุ่นละอองในบรรยากาศที่มีขนาดไม่เกิน 10 ไมครอน (PM 10)
- มอเตอร์สำหรับดูดอากาศให้ไหลผ่านกระดาษกรอง
- เครื่องบันทึกอัตราการไหลของอากาศ(Recorder)
- อุปกรณ์ควบคุมอัตราการไหลของอากาศ(Control flow devicve)
- อุปกรณ์ตั้งเวลาเปิด-ปิดเครื่องเก็บตัวอย่าง(Timer)
- อุปกรณ์อื่นๆ
- มาร์โนมิเตอร์น้ำ (Manometer water)(รูป 3.5)
- บาร์โรมิเตอร์ (Barometer)
- กระดาษกราฟวงกลมสำหรับบันทึกอัตราการไหลของอากาศ(Recorder chart) (รูป 3.6)

รูปที่ 3.4 เครื่อง High Volume Air Sampler

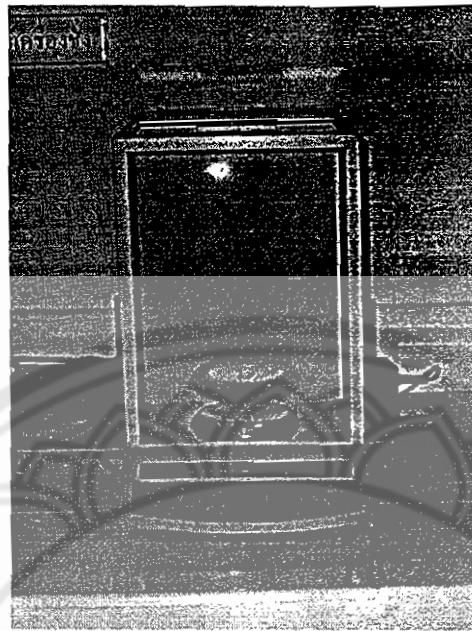
รูปที่ 3.5 มานอร์มิเตอร์และอุปกรณ์การ Calibate เครื่องมานอมิเตอร์

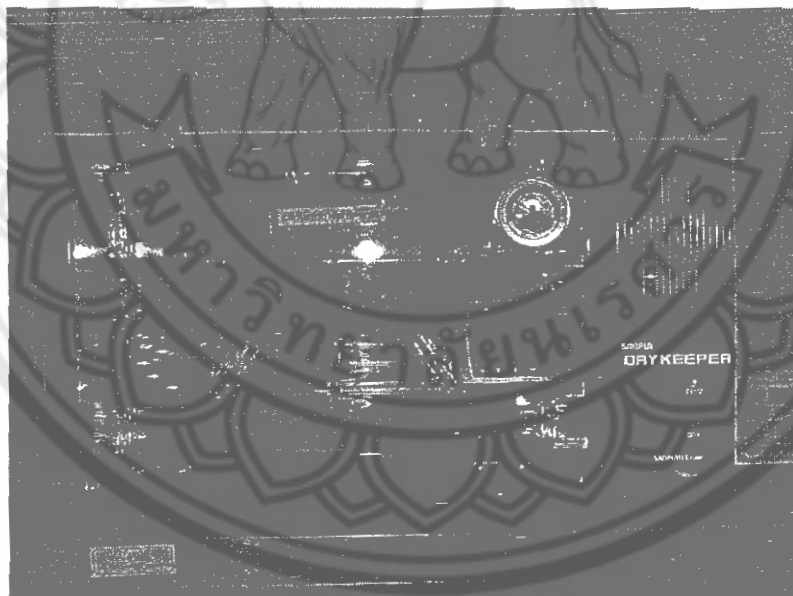
รูปที่ 3.6 กระจาดกราฟวงกลมสำหรับบันทึกอัตราการไหลของอากาศ

เครื่องมือและอุปกรณ์ในห้องปฏิบัติการ

- เครื่องชั่ง (Balance) ที่มีความละเอียด 0.01 มิลลิกรัม (รูป 3.7)
- ตู้ดูดความชื้น (Desiccator) ที่มีอุปกรณ์วัดความชื้นสัมพัทธ์ (Hydrometer) (รูป 3.8)
- สารดูดความชื้น ซิลิกา เจล (Silica gel)
- คีมคีบปากแบน (Forcep) เคลือบด้วย Teflon
- ถุงมือชนิดไวนิล ไม่มีแป้น (Vinyl non powered gloves) สำหรับหยิบจับ กระจาดกรอง
- ถุงพลาสติกซิปล สำหรับบรรจุกระจาดกรอง (รูป 3.9)
- ซองกระดาษสีน้ำตาล สำหรับบรรจุกระจาดกรอง โดยมีรายละเอียดข้อมูลภาคสนามและผลการคำนวณ
- กระจาดกรองใยหิน (Quartz fiber filter) (รูป 3.10)

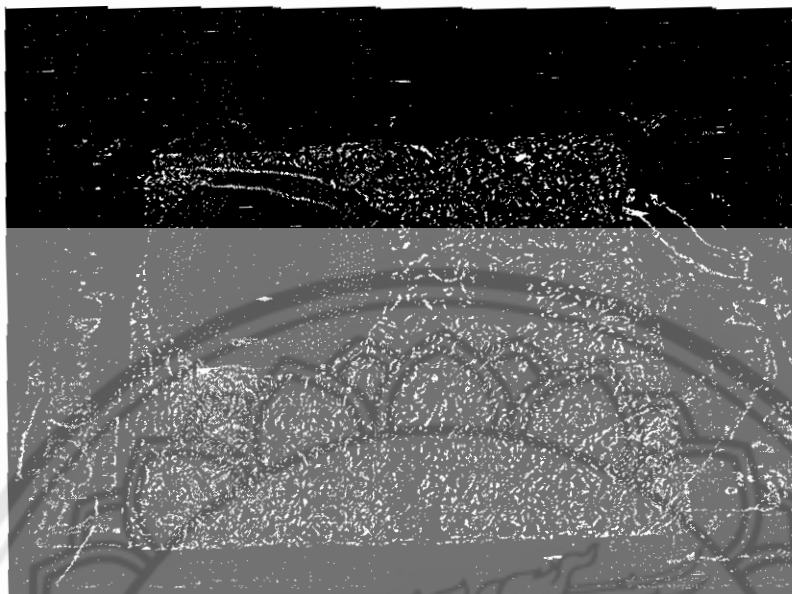

รูปที่ 3.7 เครื่องซังทศนิยม 5 ตำแหน่ง

รูปที่ 3.8 ที่อุดความชื้น

รูปที่ 3.9 ถุงพลาสติกชิป

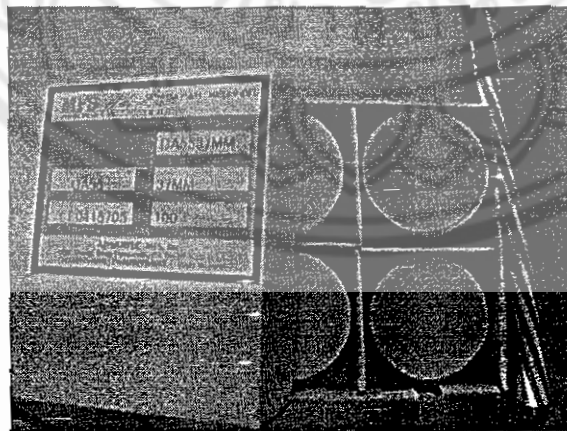
รูปที่ 3.10 กระดาษกรองใยหิน (Quartz fiber filter)

3.1.4 เก็บตัวอย่างฝุ่น PM10 จากคนที่ใช้ถนน

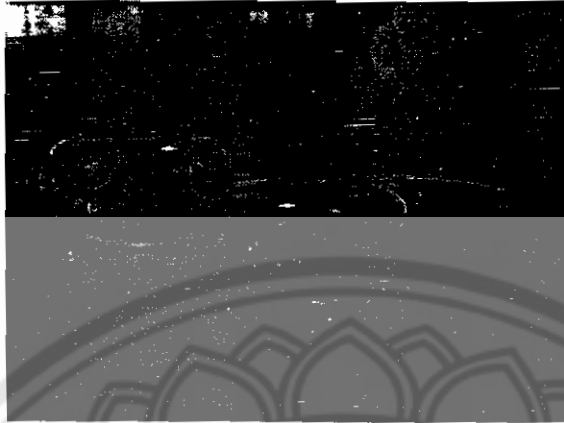
เก็บตัวอย่างฝุ่น PM10 โดยใช้ Personal air sampler ที่อัตราการไหลของอากาศ 1.1-1.7 ลิตรต่อนาทีซึ่งทำการปรับเทียบอัตราการไหลของอากาศทุก 2 เดือน โดย Flow calibrator ทำการเก็บตัวอย่างต่อเนื่อง 15 ชั่วโมง และใช้กระดาษกรอง Glass fiber filter ขนาด 37 มิลลิเมตร จำนวน 1 แผ่น ต่อ ครั้ง คิดตั้งในคลังกระดาษกรอง 3 ชั้น ต่อเข้ากับหัวแยกเก็บฝุ่นละออง แบบไซโคลอน เก็บฝุ่นละออง PM10 ในศึกษาแบ่งชนิดการเดินทางเป็น 6 ประเภท คือ รถประจำทางปรับอากาศและไม่ปรับอากาศ คนเดินถนน รถจักรยานยนต์ รถสองแถว และรถยนต์ส่วนบุคคล เก็บตัวอย่างการเดินทางเข้าเมืองบนถนนบรมไตรโลกนาถ ในช่วงเช้า 8.00 น. ถึง 9.00 น. และกลับออกนอกเมืองในช่วงเย็น 16.00 น. ถึง 17.00 น.

อุปกรณ์ในการเก็บตัวอย่างฝุ่น PM10

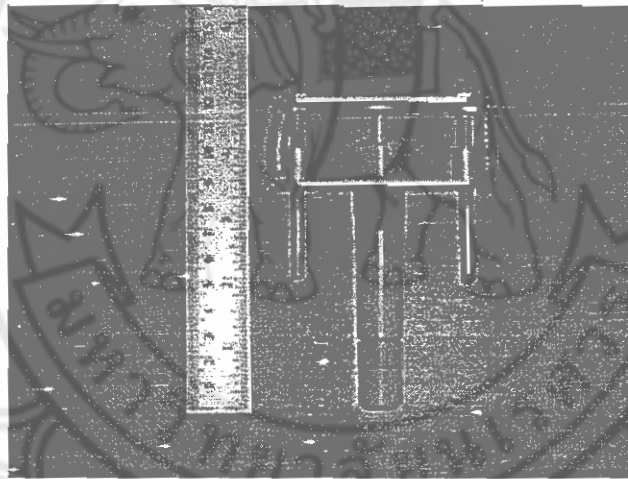
- กระดาษกรอง (Filters) ชนิด Glass fibre filter ขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง 37 มิลลิเมตร (รูป 3.11)
- คลังกระดาษกรอง 3 ชั้น (Filter cassette) (รูป 3.12)
- หัวแยกเก็บตัวอย่างฝุ่นขนาด PM10 แบบ Cyclone (รูป 3.13)
- กระดาษขาว 2 หน้า
- ที่คีบตัวอย่าง (Forceps)

รูปที่ 3.11 กระดาษกรอง (Filters) ชนิด Glass fibre filter ขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง 37 มิลลิเมตร

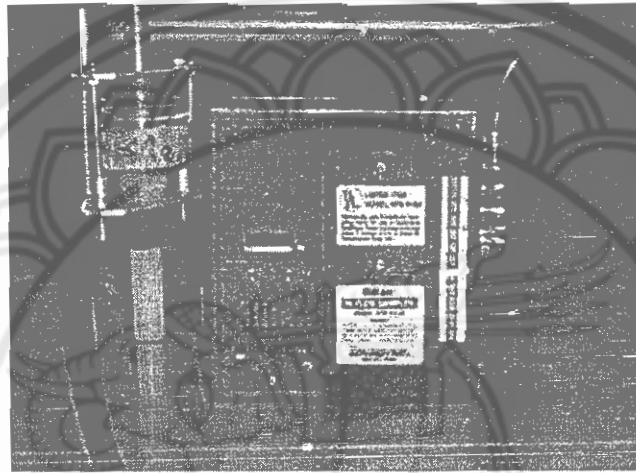
รูปที่ 3.12 คลັບกระดาศกรอง 3 ชั้น (Filter cassette)

รูปที่ 3.13 หัวแยกเก็บตัวอย่างฝุ่นขนาด PM10 แบบ Cyclone

เครื่องมือใช้ในการทดลอง

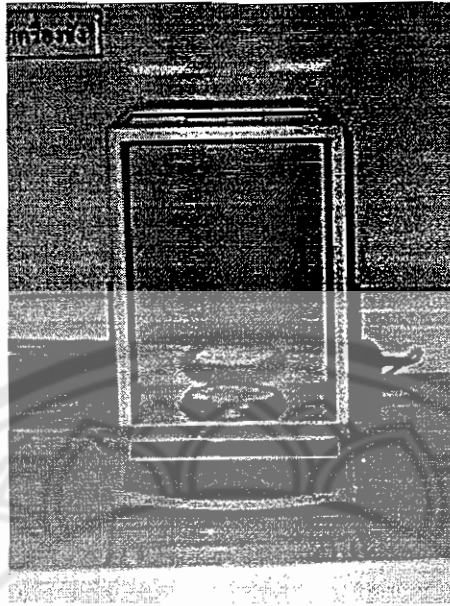
- เครื่องดูดอากาศส่วนบุคคล (Personal air sampler) (รูป 3.14)
- เครื่องสอบเทียบอัตราการไหลของอากาศ (Flow calibrator) (รูป 3.15)
- เครื่องชั่งทศนิยม 5 ตำแหน่ง (Balance) (รูป 3.16)
- ตู้ดูดความชื้น (Desicator)

รูปที่ 3.14 เครื่องดูดอากาศส่วนบุคคล (Personal air sampler)

รูปที่ 3.15 เครื่องสอบเทียบอัตราการไหลของอากาศ (Flow calibrator)

รูปที่ 3.16 เครื่องชั่งทศนิยม 5 ตำแหน่ง (Balance)

3.1.5 การเตรียมกระดาษกรอง

ขั้นตอนที่ 1 ตรวจสอบความสมบูรณ์ของกระดาษ

- ใช้กระดาษกรองใยแก้ว (Glass fiber filter) ขนาด 8 x 10 นิ้ว และเส้นผ่าศูนย์กลาง ขนาด 37 mm
- ตรวจสอบความไม่สมบูรณ์ของกระดาษกรอง เช่น รอยฉีกขาด รูพรุน สีของกระดาษกรองที่เปลี่ยนไป และกระดาษกรองที่ไม่เรียบเสมอกัน เป็นต้น หากพบว่ากระดาษกรองมีเหตุบกพร่องดังกล่าวจะไม่นำมาใช้ในการเก็บตัวอย่าง
- การกำหนดรหัสหมายเลขของกระดาษกรอง ควรกำหนดรหัสเป็นตัวเลขที่แสดงรายละเอียดของกระดาษกรอง เช่น ปีที่ใช้กระดาษกรอง ชนิดของกระดาษกรอง และ รหัสของกระดาษกรอง เป็นต้น
- ประทับรหัสหมายเลขกระดาษกรองลงบนด้านหลังของกระดาษกรอง(ด้านที่ไม่ใช้ด้านเก็บตัวอย่าง)

ขั้นตอนที่ 2 การอบกระดาษกรองก่อนเก็บตัวอย่าง

- สภาวะแวดล้อมสำหรับการอบกระดาษกรองก่อนเก็บตัวอย่าง ต้องมีความชื้นสัมพัทธ์น้อยกว่า 50 % โดยควบคุมไม่ให้เปลี่ยนแปลงเกิน 5 % อุณหภูมิห้องไม่เกิน 15-30 องศาเซลเซียส ควบคุมไม่ให้เปลี่ยนแปลงเกิน 3 องศาเซลเซียส
- ก่อนอบกระดาษกรอง ให้ทำความสะอาดตู้ดูดความชื้นทุกครั้ง
- นำซิลิกา เจล ใส่ในตู้ดูดความชื้น
- วางกระดาษกรอง บนชั้นวางของตู้ดูดความชื้น โดยหงายด้านที่ใช้เก็บตัวอย่างขึ้น
- อบกระดาษอย่างน้อย 24 ชั่วโมง
- เมื่อครบกำหนดเวลาแล้วใส่กระดาษกรองในถุงซิปล็อค และเก็บในตู้ดูดความชื้นอีก 2-3 ชั่วโมง เพื่อให้มีการดูดความชื้นในถุงซิปล็อคอีกครั้ง

3.2 การวิเคราะห์ตัวอย่าง

ทำการวิเคราะห์ตัวอย่างฝุ่นละอองขนาดเล็กกว่า 10 ไมครอน ดังนี้

1. วิเคราะห์ปริมาณด้วยวิธีการชั่งน้ำหนักก่อนและหลังจากทดลองทุกครั้งการคำนวณหาปริมาณอนุภาคฝุ่นละออง PM10 ในอากาศ

โดยใช้สูตร

$$SP(\mu\text{g}/\text{m}^3) = \frac{(W_2(\text{g}) - W_1(\text{g})) \times 10^6}{V_s}$$

เมื่อ

SP = ปริมาณฝุ่นละอองในอากาศ(ไมโครกรัม/ลูกบาศก์เมตร)

W_1 = น้ำหนักกระดาษกรองก่อนเก็บตัวอย่าง (กรัม)

W_2 = น้ำหนักกระดาษกรองหลังเก็บตัวอย่าง (กรัม)

V_s = ปริมาตรของอากาศที่สภาวะมาตรฐาน (หน่วยลูกบาศก์เมตร)

ณ อุณหภูมิ 25 °C ความดัน 1 บรรยากาศ

10^6 = เปลี่ยนหน่วยกรัม เป็น ไมโครกรัม

2. กำหนดโดยนำค่าระดับความเข้มข้นของฝุ่น และข้อมูลลักษณะการเดินทางในยานพาหนะจะได้ ปริมาณฝุ่นละอองที่แต่ละบุคคลได้รับในหน่วยของไมโครกรัมต่อกิโลกรัม-วัน

$$\sum_{i=1}^n (C_i \times t_i \times IR) \times BW^{-1}$$

โดยที่ I = สิ่งแวดล้อม ซึ่งหมายถึงยานพาหนะที่ใช้

C_i = ความเข้มข้นของฝุ่นละอองในอากาศในสิ่งแวดล้อม i , ไมโครกรัมต่อลูกบาศก์เมตร

T_i = เวลาที่อยู่ในสิ่งแวดล้อม i ต่อวัน, ชั่วโมงต่อวัน

IR = อัตราการหายใจ, ลูกบาศก์เมตรต่อชั่วโมง

BW = น้ำหนักตัวของบุคคล, กิโลกรัม

3. ศึกษาความสัมพันธ์ของค่าเฉลี่ยปริมาณฝุ่นขนาดเล็กกว่า 10 ไมครอน บริเวณริมถนนและจาก คนที่ใช้ยานพาหนะในท้องถนนที่ศึกษา

